

Patsiendi privaatsus e-ajastul

Rääkides patsiendi privaatsusest tänapäeva meditsiini kontekstis, avaneb meie ees hulk erinevaid, aga põhimõttelise tähendusega küsimusi: Mida tähendab patsiendi privaatsuse mõiste tänapäeval patsiendile? Millise sisu annab sellele ühiskond? Milline on arsti vastutusala patsiendi privaatsuse hindamisel? Kas patsient on valmis jagama vastutust ja teadvustama, mida toovad kaasa tema valikud? Milline on arsti vastutus patsiendile tema privaatsuse selgitamisel?

Vaadates meedias ilmunud arstide kirjutisi, näeme, et erinevad erialad dikteerivad patsiendi privaatsusesse erineva suhtumise. Privaatsuse tähendus meditsiinivaldkonniti on erinev. On ju teada, et haiguse diagnoos määrab patsiendi jaoks ka selle, kui avalikult ta oma haigusest rääkida tahab. On suur erinevus, kas meil on tegemist diabeetiku või androloogilise probleemiga.

Privaatne on kõik see, millest me rääkida ei taha. Kui näen end patsiendina, siis minu jaoks on privaatsuse puhul olulisim see, et pean saama ise valida, kellega infot jagada. Sellega kaasneb siis ka minu enda vastutus. Võib arutleda selle üle, kas patsient on niisuguseks vastutuseks valmis. On olemas termin *informeeritud nõusolek*, mis tähendab, et patsient annab teadlikult nõusoleku oma delikaatsete terviseandmete töötlemiseks ravi otstarbel.

Seaduse järgi võib patsient keelata oma isikuandmete töötlemise. Säärasel juhul vastutab ta oma ravi eest ise, kui teda üldse ravida saab. Arvan, et me ei tohiks alahinnata inimest selles, et ta ei mõista oma valikuid. Teeme parem jõupingutusi selle nimel, et pat-

siendid oskaksid otsustada. Ei tohiks süsteemi juba ette umbusaldada ning niisugust suhtumist ka patsientides kultiveerida. See muudab ravi eelkõige kvaliteetsemaks, kuna kõik andmed on ühtselt esitatud ja raviotsuses osalejatele teada ning see annab arstile rohkem aega süveneda ja patsiendiga suhelda.

Kahtlen, kas on olemas praktiline võimalus, et kellegi andmed lekivad. Need ohud ei ole suuremad kui paberil käsitlemise korral. Oht on väiksem. Küll olen aga veendunud, et riskianalüüsi osa tuleks väga täpselt läbi mõelda. Kas ei või juhtuda olukorda, mida me ei oska prognoosida?

Digilugu muudab arsti ja patsiendi suhteid, kuid samas ei mõista ma päriselt, milles seisneb probleem, kui patsiendi andmeid käsitletakse lihtsalt teisiti. Arstiteaduse tõenduspõhisus tugeneb veelgi ravis, sest “jälg jääb süsteemi maha”, mitte ei ole nii, et kogu info on pelgalt arsti peas. Pigem on küsimus selles, et uues situatsioonis tuleb esitada ka põhimõttelised küsimused uuesti, sest vaatepunkt on muutunud. Jälgitavus ühe ravi-juhu tasandil muutub selgemaks. Arst saab pühenduda rohkem ravile, sest kogu vajaminev info on talle lihtsalt kättesaadav.

Nüüdseks on seadusemuudatused vastu võetud ning arstil on oluline ülesanne selgitada neid patsiendile. Patsiendi jaoks on arst võtmeisik otsuste tegemisel ja nii ka selles, kas inimene usaldab süsteemi või mitte. Väga palju sõltub sellest, millise suuna annab arst inimese hoiakule.

Meelis Roosimägi
majandusküberneetikust kaasamõtteleja